

Project No. 2/EEZLV02/ 14/GS/044

Contract No. 2/EEZLV02/14/GS/044/011 24.04.2015

KLIMATA TEHNOLOĢIJAS

Ivars Javaitis

**IZGLĪTĪBAS MODUĻA
"KLIMATA PĀRMAIŅAS"
IZVEIDE LIEPĀJAS UNIVERSITĀTĒ**

Kursa plāns

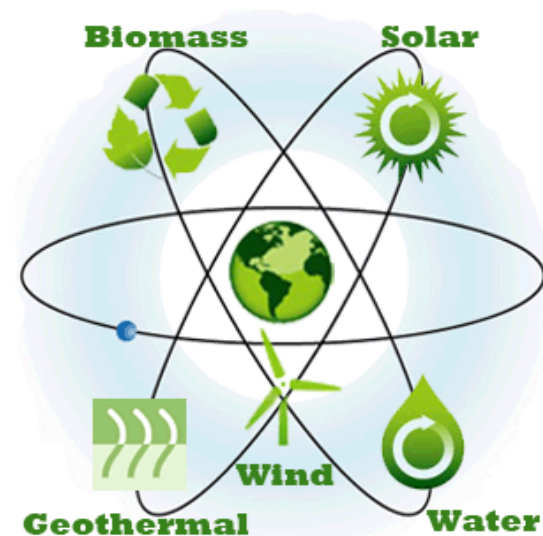
- 1 – Klimata sistēmu apskats
- 2 – CO₂ atgūšanas sistēmas
- 3 – Ražotnes saistītas ar CO₂ izmantošanu apmeklējums
- 4 – Biogāzes ieguves sistēmas
- 5 – Praktiskie darbi
- 6 – Biogāzes ieguves ražotnes apmeklējums
- 7 – Fizikālā tvaiku nogulsnešana
- 8 – Praktiskie darbi
- 9 – Ķīmiskā tvaiku nogulsnešana
- 10 – Praktiskie darbi
- 11 – Seminārs
- 12 – Ieskaite

Klimata sistēmu apskats

Atjaunojamie energoresursi

CO₂ izmešu samazināšana

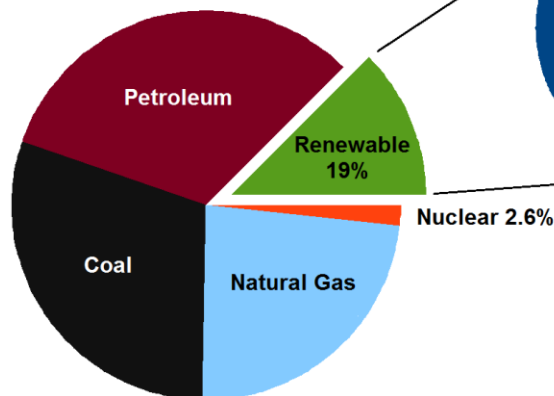
Jaunas tehnoloģijas

Atjaunojamie energoresursi

Vēja enerģija
 Hidroenerģija
 Solārā enerģija
 Ģeotermālā enerģija
 Bioenerģija
 Siltumsūkņi

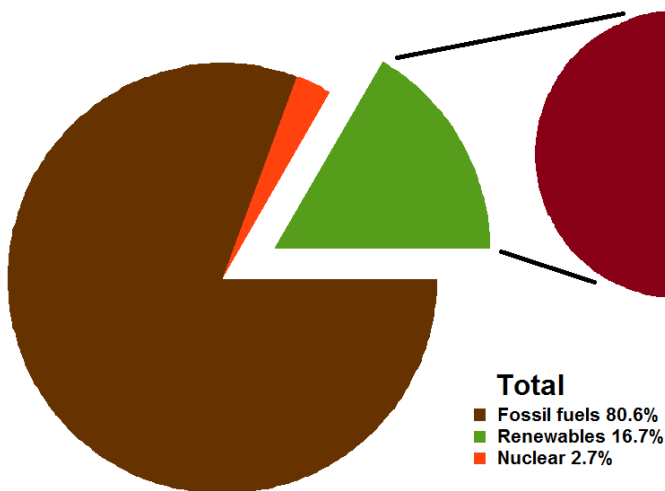
Fossil Fuel 78.4%

Renewable

Traditional biomass	9%
Bio-heat	2.6%
Ethanol	0.34%
Biodiesel	0.15%
Biopower generation	0.25%
Hydropower	3.8%
Wind	0.39%
Solar heating/cooling	0.16%
Solar PV	0.077%
Solar CSP	0.0039%
Geothermal heat	0.061%
Geothermal electricity	0.049%
Ocean power	0.00078%

Total World Energy Consumption by Source (2013)

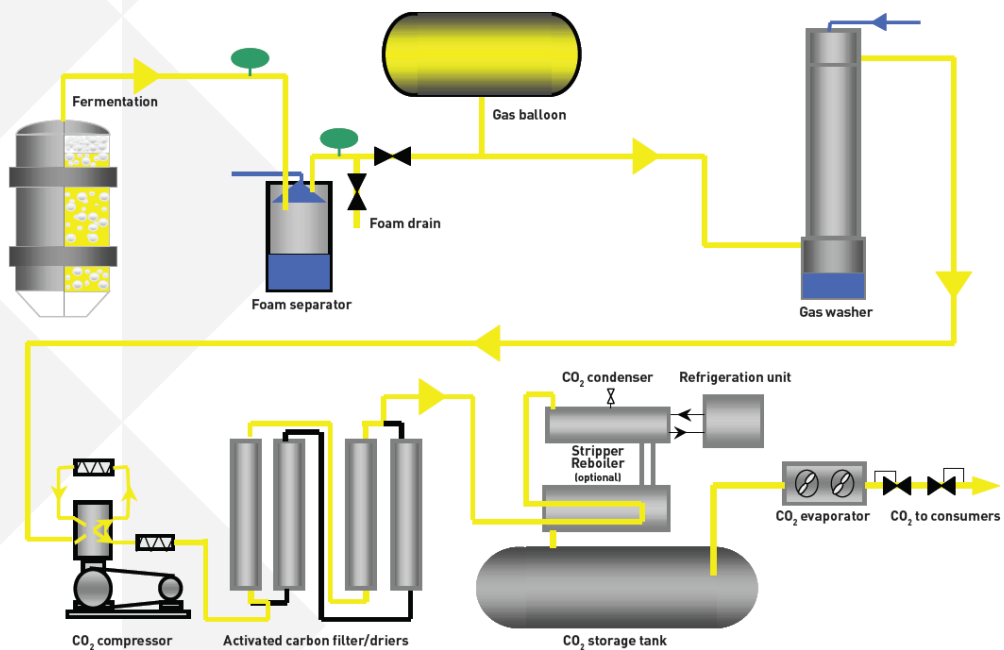
Renewables

Biomass heat	11.44%
Solar hotwater	0.17%
Geothermal heat	0.12%
Hydropower	3.34%
Ethanol	0.50%
Biodiesel	0.17%
Biomass electricity	0.28%
Wind power	0.51%
Geothermal electricity	0.07%
Solar PV power	0.06%
Solar CSP	0.002%
Ocean power	0.001%

Total World Energy Consumption by Source (2010)

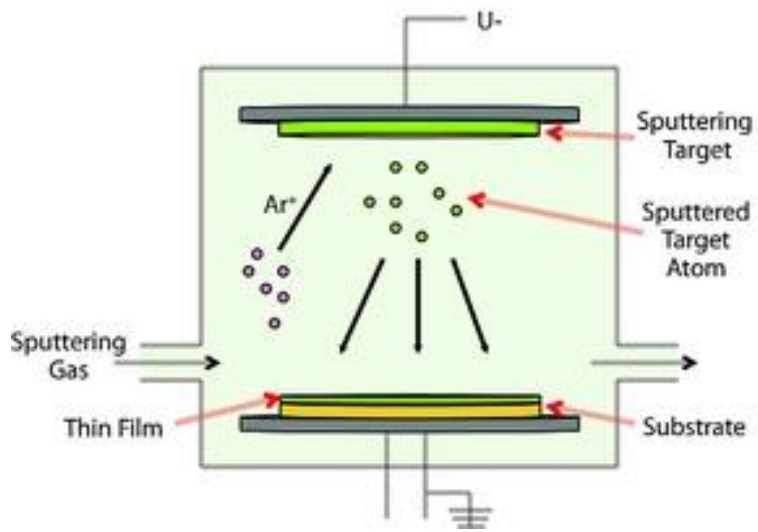
CO₂ izmešu samazināšana

CO₂ atgūšanas sistēmas

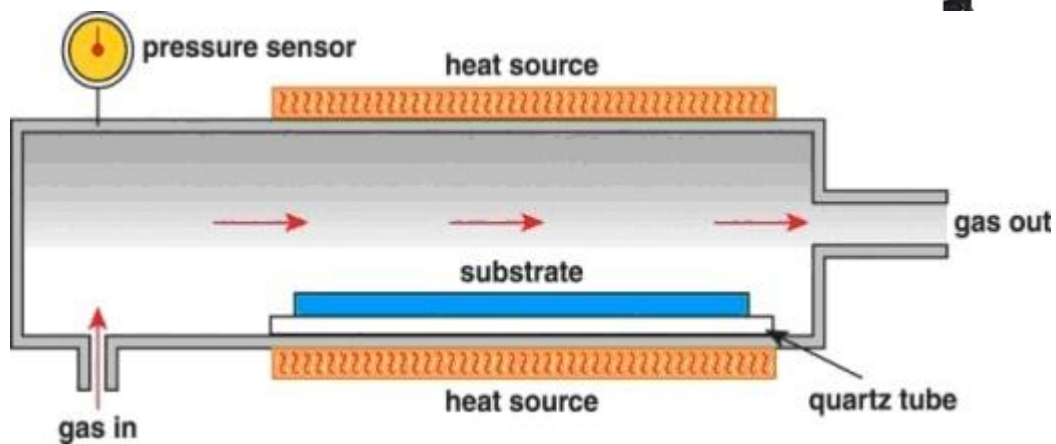
Jaunas tehnoloģijas

Fizikālā tvaiku nogulsnēšana
Physical vapor deposition (PVD)

Jaunas tehnoloģijas

Ķīmiskā tvaiku nogulsņēšana
Chemical vapor deposition (CVD)

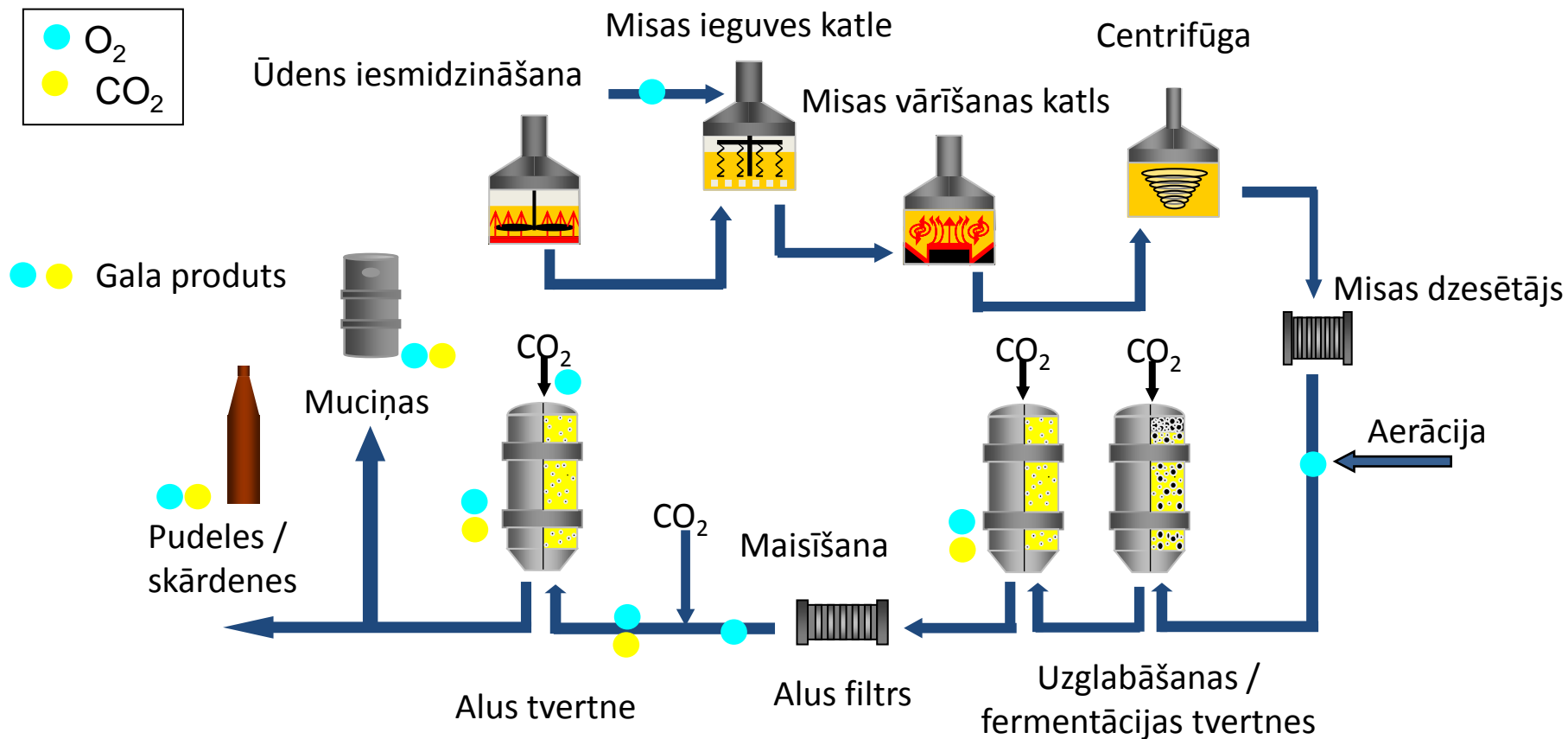

CO2 izmantošana rūpniecībā un tā atgūšanas iespējas

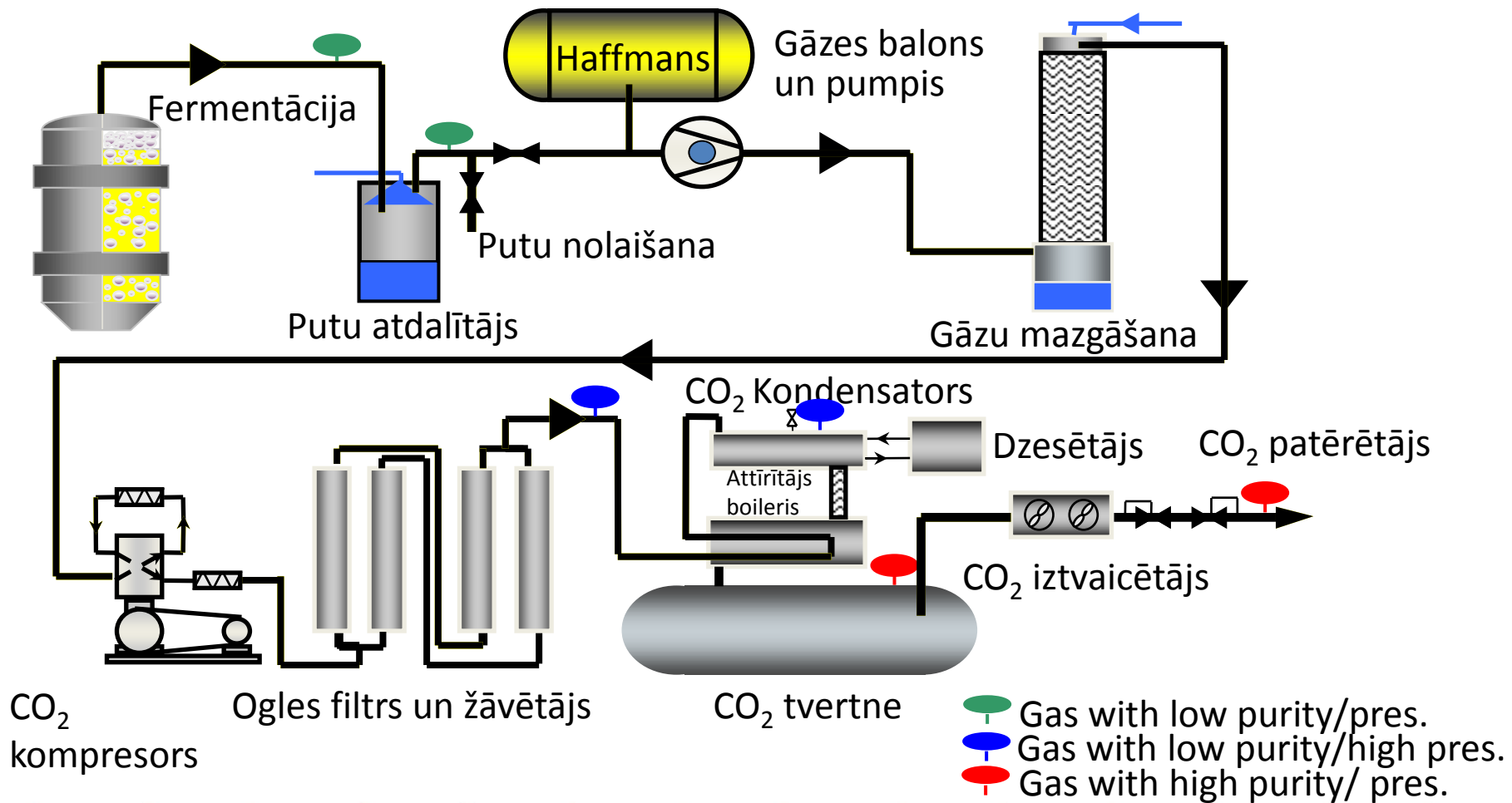
Alus darīšanas process

CO₂ un O₂ noteikšanas iekārtas (Pentair Haffmans)

CO₂ atgūšana

CO₂ atgūšana

Sistēmas komponentes:

1. Fermentācijas tanks
2. **Putu atdalītājs**
3. Gāzu mazgāšanas sistēma
4. CO₂ kompresors
5. Ogles filtrs
6. Žāvētājs
7. CO₂ kondensators, attīrītājs un boileris
8. CO₂ tvertne
9. CO₂ iztvaicētājs

CO₂ atgūšana

Sistēmas komponentes:

1. Fermentācijas tanks
2. Putu atdalītājs
3. **Gāzu mazgāšanas sistēma**
4. CO₂ kompresors
5. Ogles filtrs
6. Žāvētājs
7. CO₂ kondensators, attīrītājs un boileris
8. CO₂ tvertne
9. CO₂ iztvaicētājs

CO₂ atgūšana

Sistēmas komponentes:

1. Fermentācijas tanks
2. Putu atdalītājs
3. Gāzu mazgāšanas sistēma
4. **CO₂ kompresors**
5. Ogles filtrs
6. Žāvētājs
7. CO₂ kondensators, attīrītājs un boileris
8. CO₂ tvertne
9. CO₂ iztvaicētājs

CO₂ atgūšana

Sistēmas komponentes:

1. Fermentācijas tanks
2. Putu atdalītājs
3. Gāzu mazgāšanas sistēma
4. CO₂ kompresors
- 5. Ogles filtrs**
- 6. Žāvētājs**
7. CO₂ kondensators, attīrītājs un boileris
8. CO₂ tvertne
9. CO₂ iztvaicētājs

CO₂ atgūšana

Sistēmas komponentes:

1. Fermentācijas tanks
2. Putu atdalītājs
3. Gāzu mazgāšanas sistēma
4. CO₂ kompresors
5. Ogles filtrs
6. Žāvētājs
7. **CO₂ kondensators, attīrītājs un boileris**
8. CO₂ tvertne
9. CO₂ iztvaicētājs

CO₂ atgūšana

Sistēmas komponentes:

1. Fermentācijas tanks
2. Putu atdalītājs
3. Gāzu mazgāšanas sistēma
4. CO₂ kompresors
5. Ogles filtrs
6. Žāvētājs
7. CO₂ kondensators, attīrītājs un boileris
8. **CO₂ tvertne**
9. CO₂ iztvaicētājs

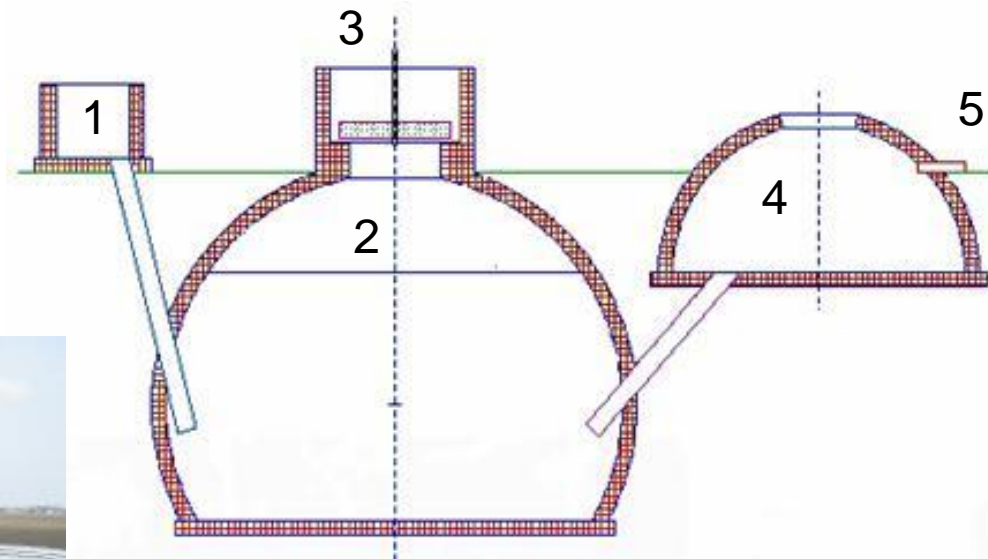
CO₂ atgūšana

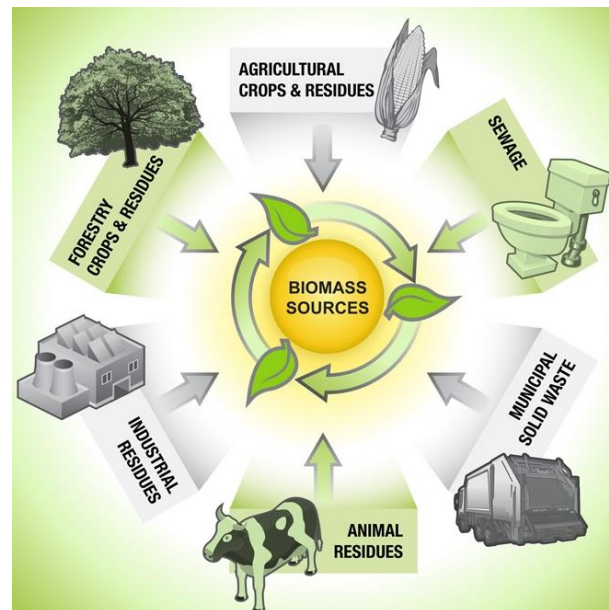
Sistēmas komponentes:

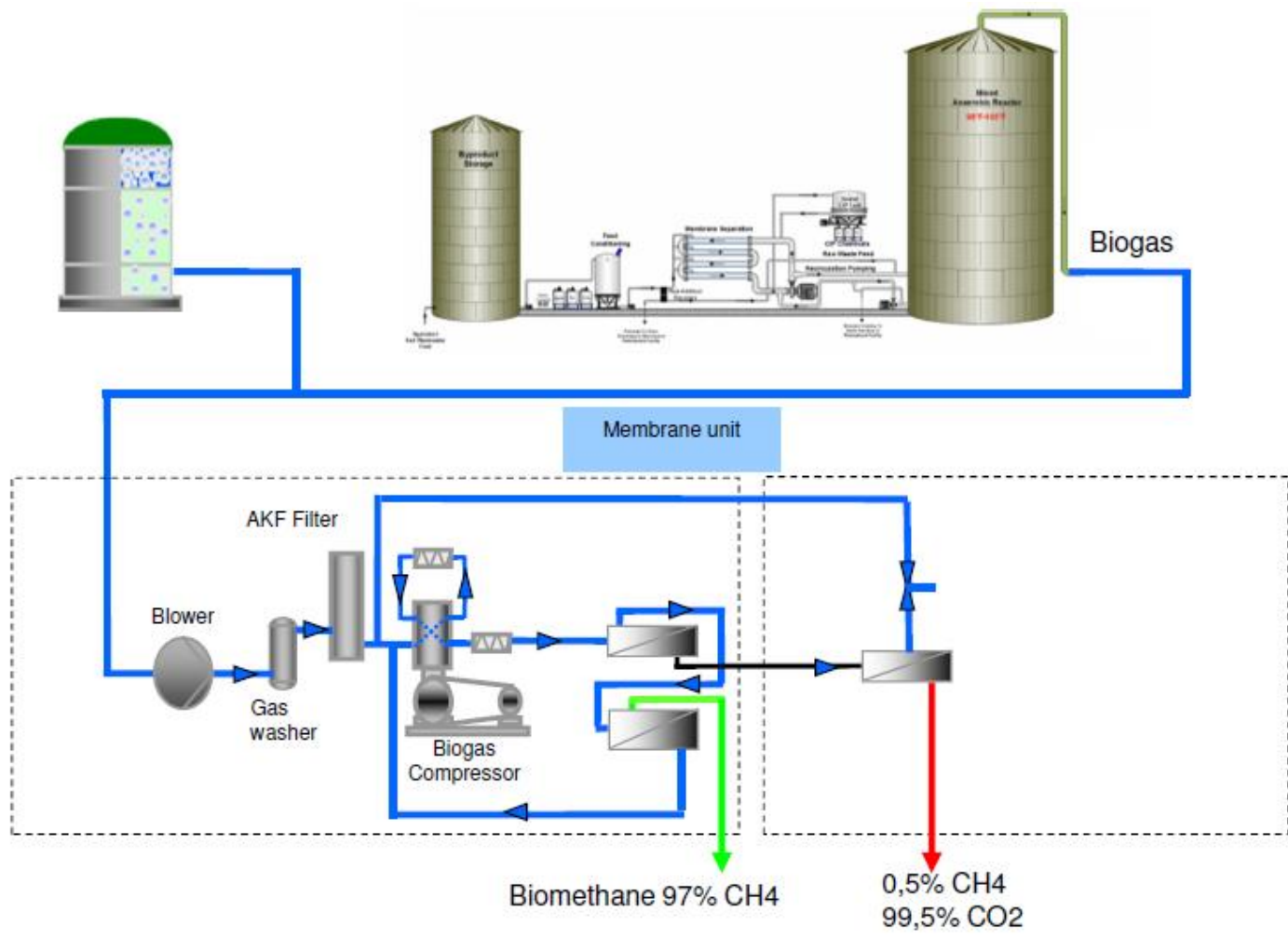
1. Fermentācijas tanks
2. Putu atdalītājs
3. Gāzu mazgāšanas sistēma
4. CO₂ kompresors
5. Ogles filtrs
6. Žāvētājs
7. CO₂ kondensators, attīrītājs un boileris
8. CO₂ tvertne
9. **CO₂ iztvaicētājs**

Biogāzes ieguves sistēmas

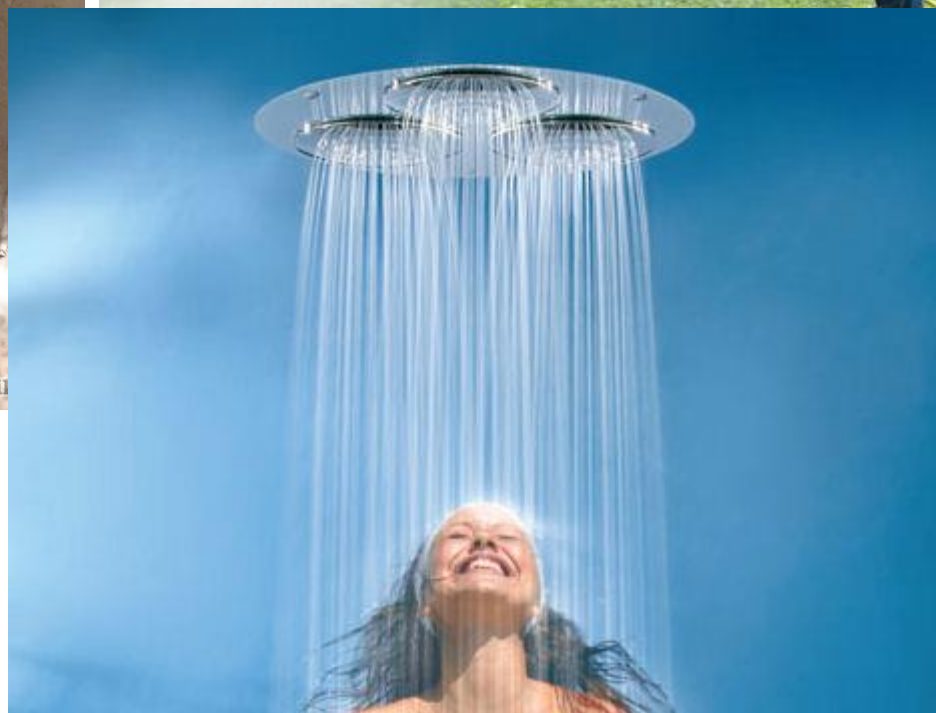

- 1 – Ieplūdes / iekraušanas lūka
- 2 – Biogāzes tvertne
- 3 – Gāzes savākšanas lūka
- 4 – Nogulsnes izņemšanas lūka
- 5 – Pārplūdes lūka

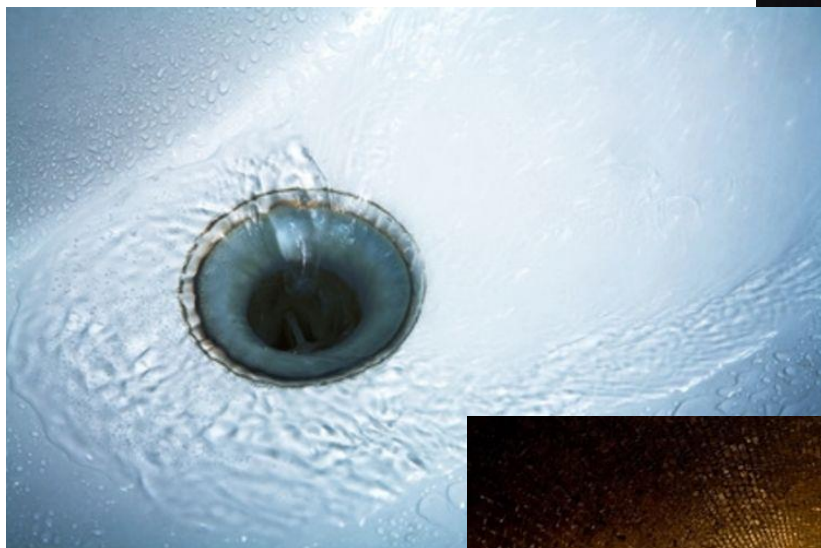

Ūdens

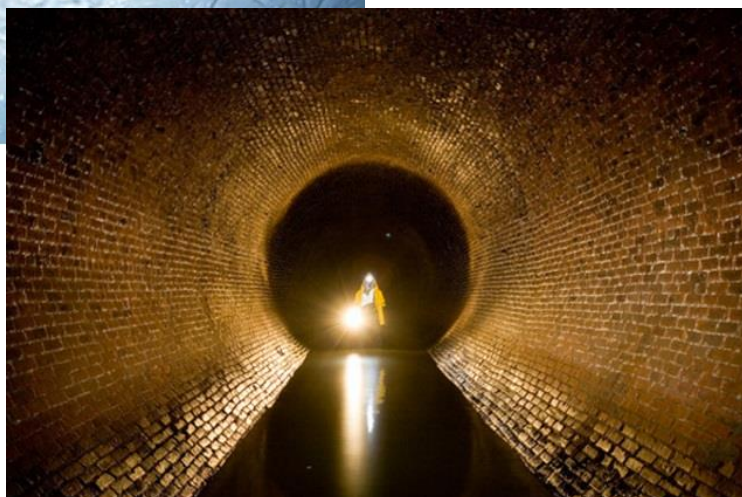

No kurienes nāk ūdens,
kuru izmantojam mājās,
darbā, u.t.t. ?

Ūdens

Uz kurieni aiziet ūdens,
kad tas ir izmantots ?

Ūdens (dzeramais ūdens)

1. Ūdens ņemšanas vieta
2. Ūdens pumpis
3. Pievieno kaļķi
4. Pievieno alaunu
5. Sedimentācija
6. Bakterioloģiskā filtrācija
7. Dezinfekcija ar hloru
8. Ūdens uzglabāšanas tvertnes
9. Ūdens pumpis
10. Ūdenstornis
11. Gala lietotāji

Ūdens (notekūdens)

Smilšu un oļu filtrs, izmanto lai atbrīvotos no baktērijām ūdenī.

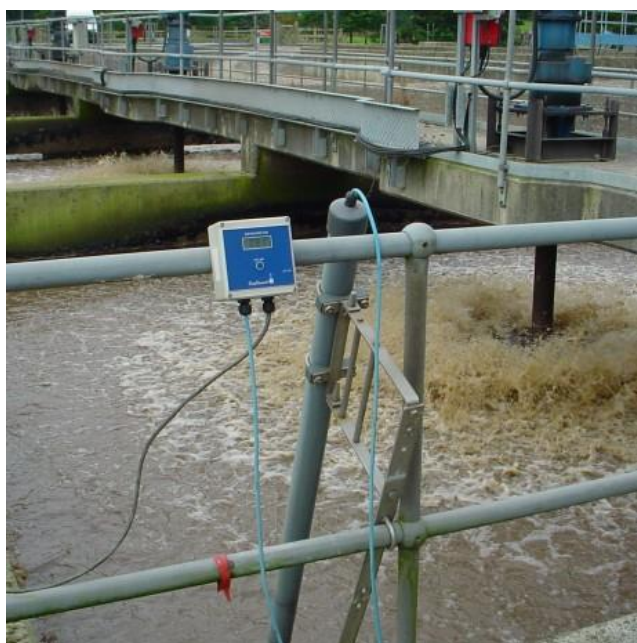
1. Pumpis
2. Siets
3. Eļļas un smilšu atdalīšana
4. Sedimentācijas tvertne
5. Nitrifikācija / denitrifikācija
6. Sedimentācijas tvertne
7. Bakterioloģiskā filtrācija
8. Dezinfekcija ar hloru

Ūdens (kvalitātes kontrole)

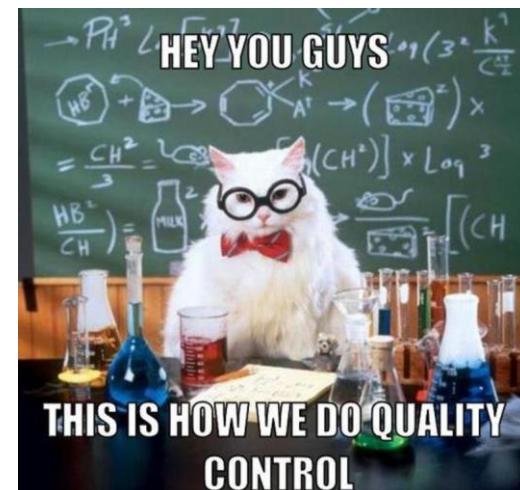
Izšķīdušais skābeklis

Darbojas izmantojot
fluoriscenci

O₂ koncentrācija: 0 ...
20.00 mg/l (0 ... 20.00 ppm)

O₂ izšķirtspēja: 0.01 mg/l
(0.01 ppm)

Ūdens (kvalitātes kontrole)

Skābums pH / ORP (vielu elektronu piesaistes spēja)

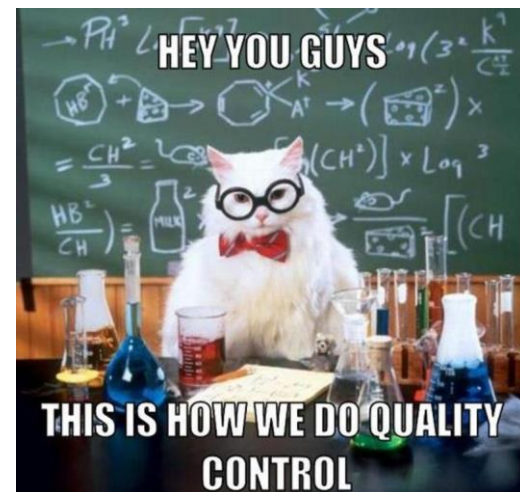

Darbojas mērot spriegumu
vidē un references tilpumā

pH: 0 .. 14

ORP: +/- 2000 mV

a xylem brand

Ūdens (kvalitātes kontrole)

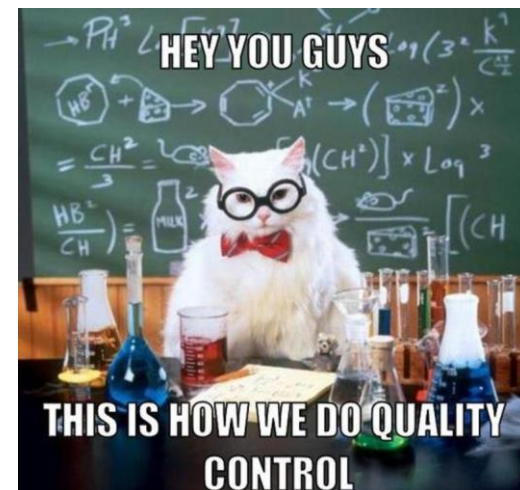
Elektrovadītspēja

Elektrovadītspēja:

10 $\mu\text{S}/\text{cm}$ ... 1000 mS/cm

[S = 1/Ohm]

Ūdens (kvalitātes kontrole)

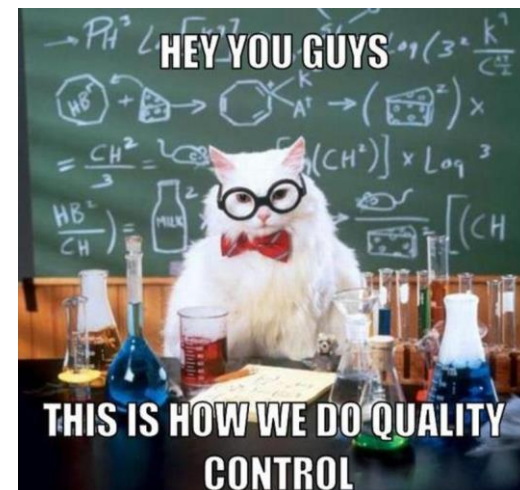
Duļķainība

VisoTurb:

0.1 ... 4000 mg/l SiO₂

ViSolid:

0.01 ... 300 g/l SiO₂

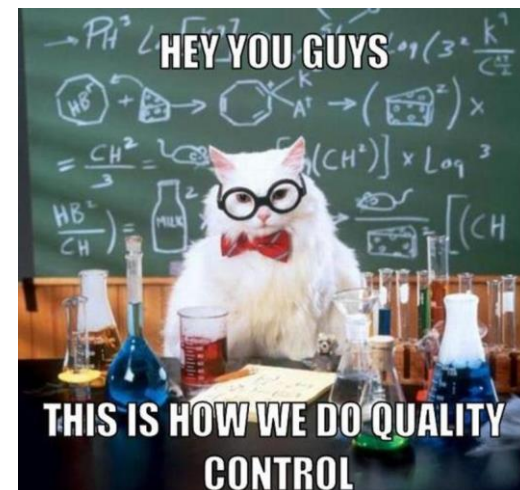

Ūdens (kvalitātes kontrole)

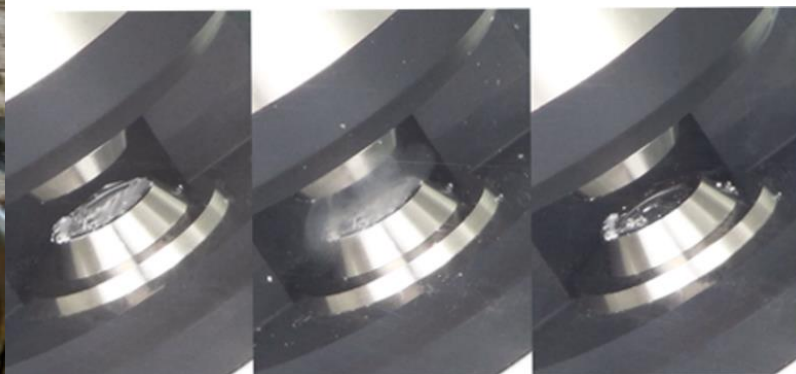
Slāpekļis

Slāpekļa koncentrācija:
0,00...50,00 mg/l NO₃-N
0,00...25,00 mg/l NO₂-N

a xylem brand

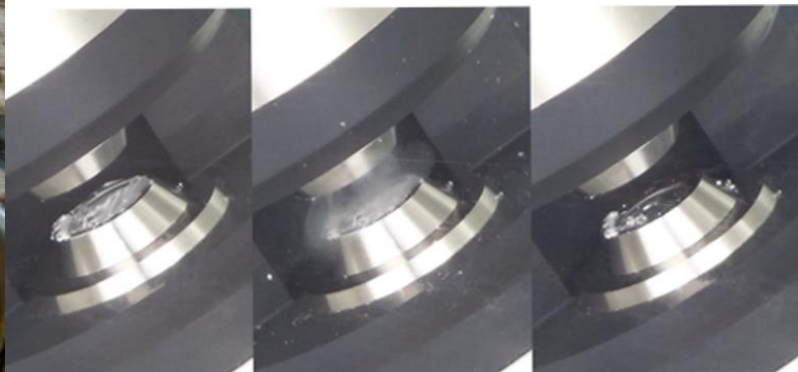
Ūdens (kvalitātes kontrole)

Ogleklis

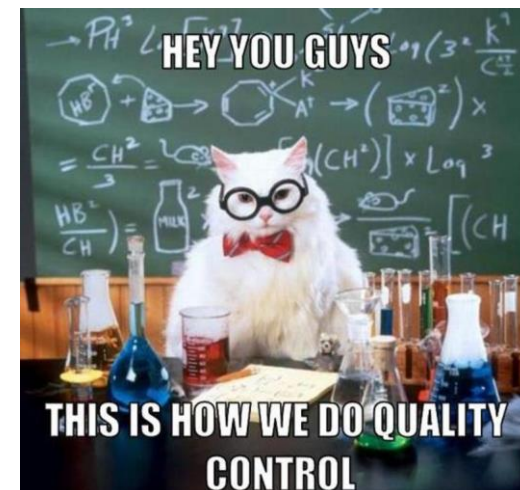
Oglekļa koncentrācija:
0,0...500,0 mg/l TOC

Total Organic Carbon

WTW

a xylem brand

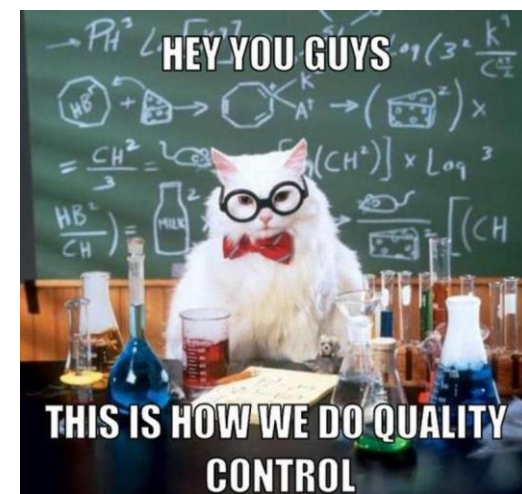

Ūdens (kvalitātes kontrole)

Fosfāti

Dažādi diapazoni:
0.05 - 3,00 mg/l PO₄
0.15 - 9,00 mg/l PO₄
1.5 - 100 μmol/l PO₄
1.5 - 100 μmol/l PO₄

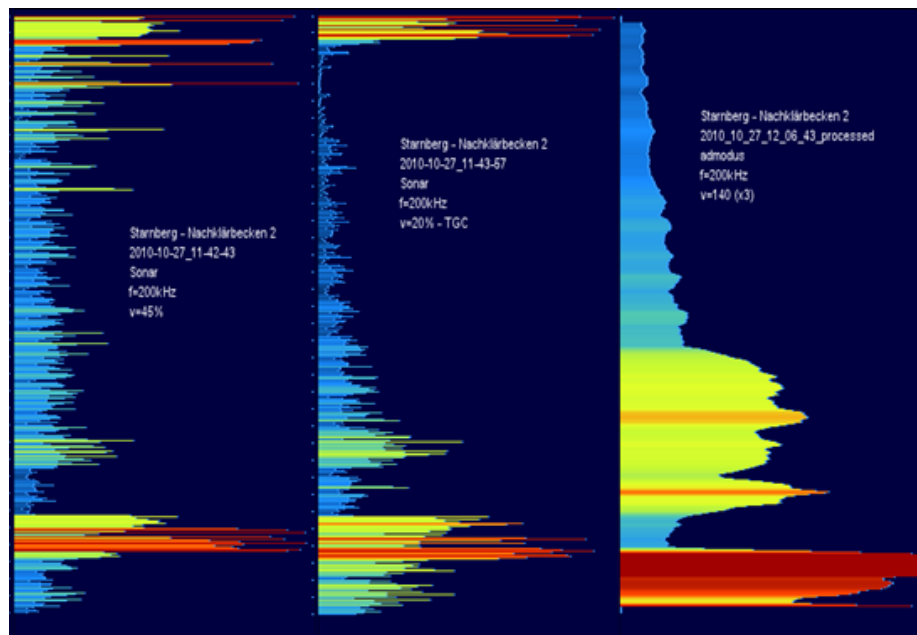
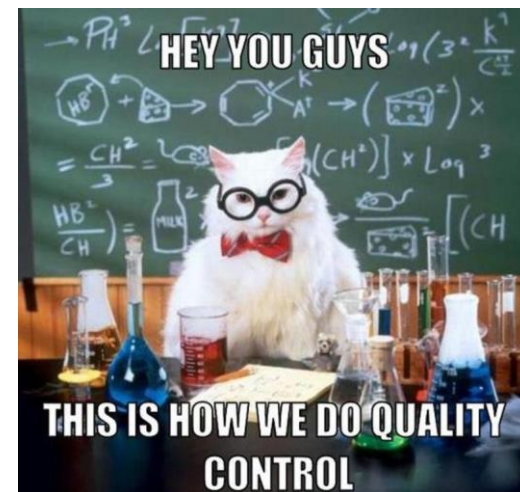
a xylem brand

Ūdens (kvalitātes kontrole)

Nosēdumu līmenis

Diapazons: 0.4 m - 15 m
Izšķirtspēja: 0.1 m

a xylem brand

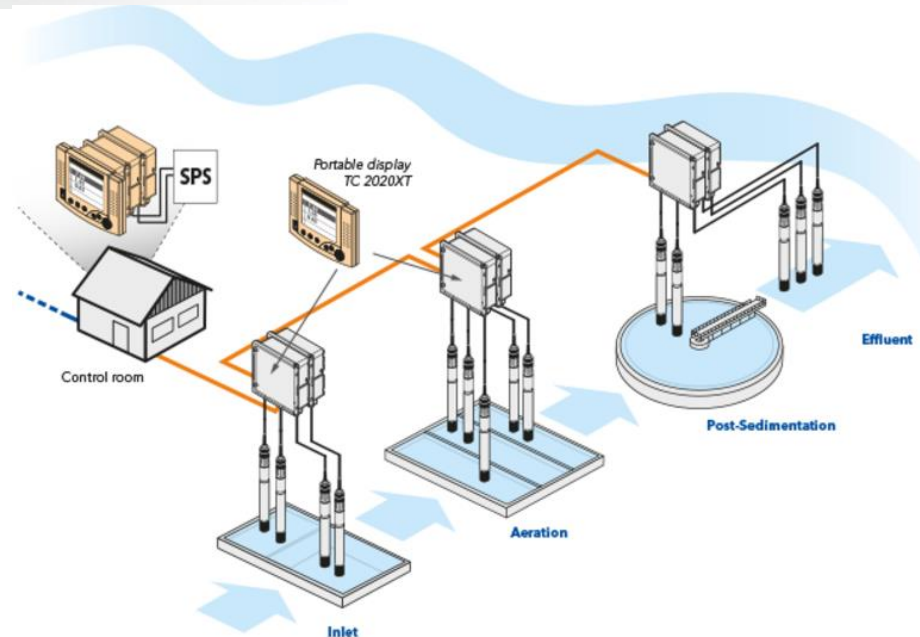

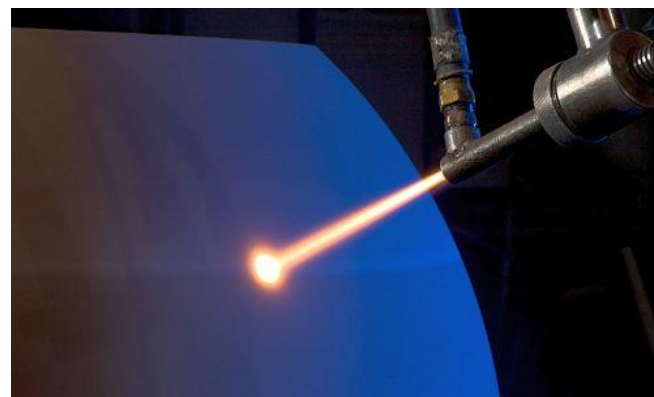
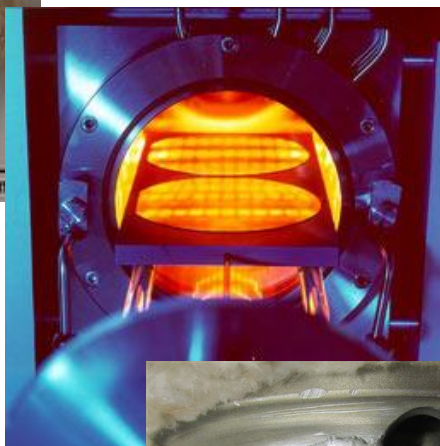
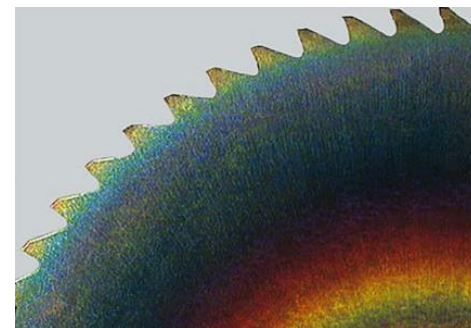
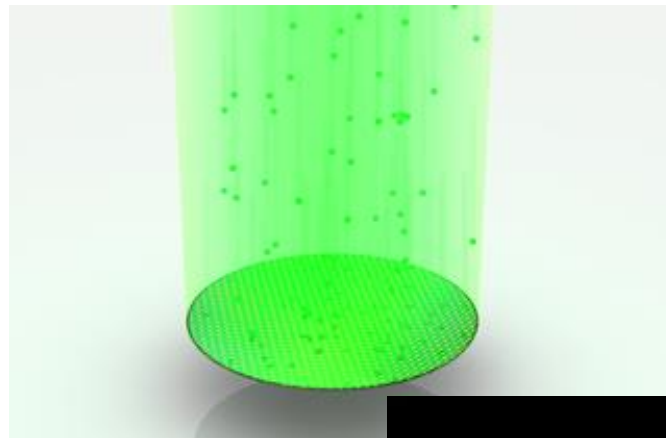
Ūdens (kvalitātes kontrole)

Vadība

Līdz 20 sensoriem;
Savietojams ar Profibus,
Modbus u.c.

Tvaiku nogulsnēšana

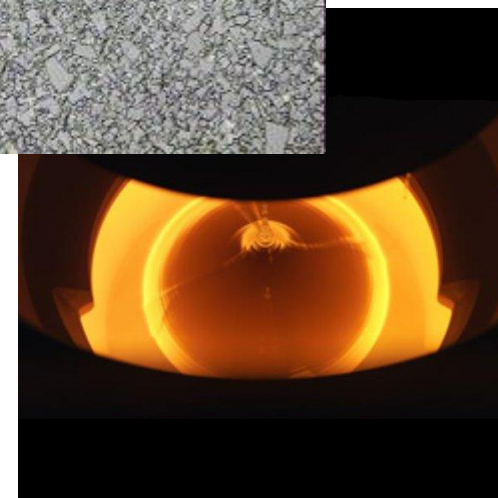
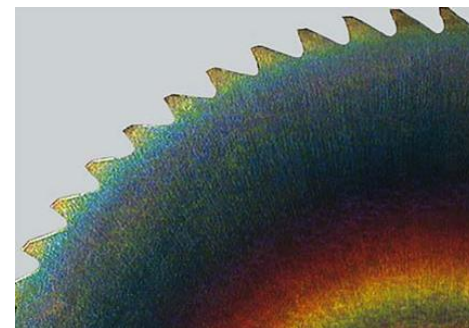

Plānās kārtiņas – cik dažādu veidu plāno kārtiņu uzklāšanas metodes ziniet ?

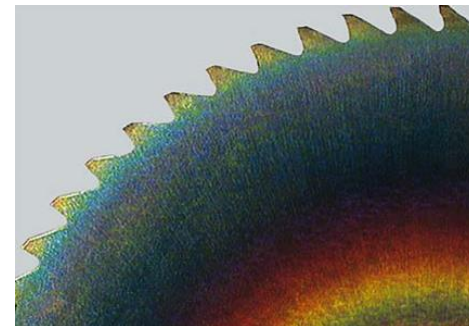
Tvaiku nogulsnešana

Plāno kārtiņu iegūšanas metodes:

- 1 – Uzmetināšana
- 2 – Termiskā uzsmidzināšana
- 3 – Elektrogalvanizācija un elektrolīze
- 4 – Ķīmiskā tvaiku nogulsnešana
- 5 – Fiziskā tvaiku nogulsnešana
- 6 – Jonu implantācija
- 7 – Termāli-ķīmiskā difūzija

Tvaiku nogulsnešana (CVD)

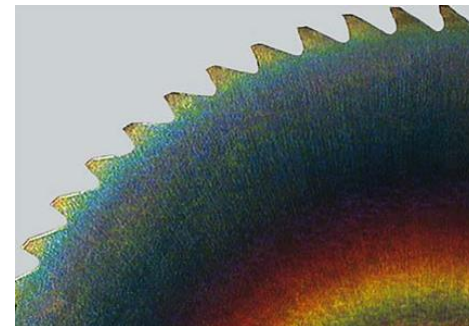
Ķīmiskā tvaiku uzklāšana

Nabertherm

Tube Furnace RHTC

Tvaiku nogulsnešana (CVD)

Vispārīgās procesa īpašības

- 1 – Uzklāšanas procesa tiek izmantotas ķīmiskas reakcijas
- 2 – Uzklājamais materiāls ir sadalīts komponentēs un tikai uzklāšanas procesā veido galīgu vielas sastāvu
- 2 – Relatīvi augstas temperatūras (600 – 1100 C°) salīdzinājumā ar PVD
- 4 – Izšķir trīs galvenās tehnoloģijas:
  - a – termiskais CVD
  - b – plazmas ierosināts CVD
  - c – lāzera CVD, jeb LCVD

Ivars Javaitis - Projekta eksperts / lektors

Telefons: *+371 22109914*

E-pasts: *ivars.javaitis@gmail.com*

Klimata tehnoloģijas

Praktiskie risinājumi vides inženierzinātnēs

